

GSW 2007
Het Rationele Beest

Kuddebeesten Hoe redelijk is de groep?

Jan-Willem Romeijn
Department of Psychology
University of Amsterdam

Redelijkheid en groepen

- ❶ Twee weten meer dan één. Groepen hebben meer kennis dan individuen.
- ❷ Groepen hebben een meer afgewogen oordeel, omdat daarin de oordelen van de groepsleden worden gemiddeld.
- ❸ Samenwerking leidt tot betere resultaten dan een optelsom van individuele inspanningen.
- ❹ Redelijkheid is eigenlijk primair een zaak voor de groep. Het kan niet los van een groep bestaan.

- 2 -

De domme groep

Maar groepsgedrag komt lang niet altijd intelligent over.

- 3 -

❶ Groepskennis

Wat is het landoppervlak van Antarctica? Raad u eens.

Het gemiddelde van een aantal ongeïnformeerde antwoorden is vaak redelijk nauwkeurig

- 4 -

Het oordeel van de jury

De wijsheid van de groep wordt gebruikt in de rechtspraak en bij beoordelingen van sportprestaties. Maar is dit wel verstandig?

- 5 -

Condorcets bewijs

De franse edelman Condorcet toonde aan dat het raadplegen van een grotere jury onder bepaalde voorwaarden meer garantie biedt op een juist oordeel.

- De juryleden moeten bij een voor-of-tegen beslissing een beter oordeel hebben dan het opgooien van een muntje.
- Ze mogen zich niets van het oordeel van de andere jury-leden aantrekken. De oordelen moeten geheel onafhankelijk zijn.

- 6 -

Tegenintuïtief?

Welke van de volgende twee parlementen geeft intuïtief een betere indicatie van de juistheid van de beslissing voor?

Parlement van 1000:
503 stemmen voor
497 stemmen tegen

Parlement van 10:
7 stemmen voor
3 stemmen tegen

De betrouwbaarheid van het oordeel van de jury hangt volgens Condorcet alleen af van het absolute verschil tussen voor- en tegenstemmers.

- 7 -

De kuddegeest

En hoe realistisch is het om te veronderstellen dat de juryleden een onafhankelijk oordeel vormen?

- 8 -

Groepswensen

Stel dat we met een groep van drie ijs willen kopen, en moeten kiezen tussen aardbei, vanille en chocolade.

Fred: liefst vanille, anders choco, liever geen aardbei

Monique: liefst choco, anders aardbei, liever geen vanille

Jaap: liefst aardbei, anders vanille, liever geen choco

wens	stem	Fred	Monique	Jaap	groepswens
Liever choco dan aardbei		ja	ja	nee	ja
Liever aardbei dan vanille		nee	ja	ja	ja
Liever vanille dan choco		ja	nee	ja	ja

- 9 -

De wensencarroussel

Monique, Jaap en Fred draaien dus in een cirkeltje. Arrow bewees in de jaren vijftig dat dit probleem zich heel algemeen voordoet.

- 10 -

Democratisch beslissen

Dit probleem speelt net zo goed met meningen. Stel dat we een groeps mening willen opstellen over preventieve oorlogsvoering.

mening	stem	Fred	Monique	Jaap	groeps mening
Zijn er atoomwapens?		ja	nee	ja	ja
Als er atoomwapens zijn dan vallen we aan!		nee	ja	ja	ja

We besluiten dus dat er atoomwapens zijn, en verder dat als er atoomwapens zijn, we gaan aanvallen. Kortom, we vinden dat we moeten aanvallen.

- 11 -

Onredelijke democratie

Maar voor de zekerheid brengen we dit ook nog even in stemming. Willen we eigenlijk wel een oorlog?

mening	stem	Fred	Monique	Jaap	meerderheid
Zijn er atoomwapens?		ja	nee	ja	ja
Als er atoomwapens zijn dan vallen we aan!		nee	ja	ja	ja
We vallen aan!		nee	nee	ja	nee

En dan blijkt dat er helemaal geen meerderheid is voor het voeren van een oorlog.

- 12 -

Hoe redelijk is de groep?

Hoewel elk groepslid redelijk stemt vertoont, is de groep onredelijk. De groep accepteert de consequenties van haar eigen beslissingen niet en weet eigenlijk niet goed wat ze wil.

- 13 -

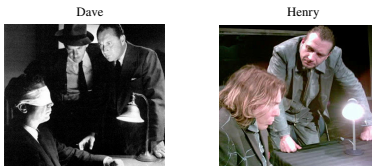
De oplossing?

- 14 -

3 Optimale samenwerking

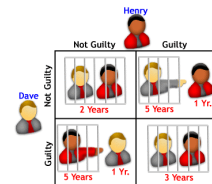
Samenwerking is heel vaak voordelig. Maar het is ook erg kwetsbaar voor een negatieve invloed van het eigenbelang. Het principe van "ik help jou dan help jij mij" is instabiel.

- 15 -

Het "prisoner's dilemma"

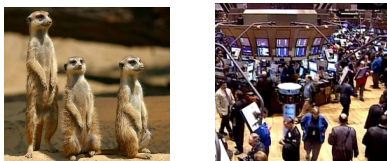
Het is in veel gevallen redelijk, of in elk geval optimaal vanuit het perspectief van het individu, om geen samenwerking tot stand te brengen.

- 16 -

Een wankel evenwicht

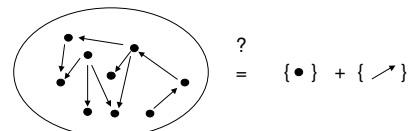
Toch laten natuur en samenleving opmerkelijke gevallen van succesvolle samenwerking zien.

- 17 -

4 Individu versus groep

Het uitgangspunt in de kritische analyses is dat van de mens als een individuele optimalisator. Maar klopt dat uitgangspunt wel?

Misschien is een groep meer dan de optelsom van individuen en relaties.

- 18 -

Van micro naar macro

Uit relatief eenvoudig individueel gedrag volgt soms verrassend ingewikkeld groepsgedrag.

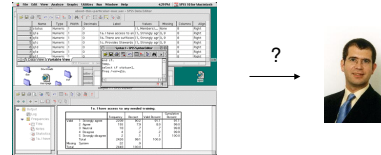

Voor een goed begrip van het groepsgedrag is het individuele verhaal helemaal niet bruikbaar.

- 19 -

En andersom

Maar het is evenzo niet altijd mogelijk om uit het gedrag en de samenstelling van groepen iets af te leiden over de enkeling.

Verschillen tussen groepsleden kunnen niet zomaar worden teruggeplaatst in het individu.

- 20 -

Aparte domeinen

Hoewel een groep uit niets meer dan de groepsleden bestaat, is het voor een goed begrip misschien beter om groep en individu een aparte behandeling te geven.

Daarmee worden de behandelde analyses in een ander licht geplaatst. De problemen erin worden zeker niet verholpen.

- 21 -

En redelijkheid?

Redelijkheid op groepsniveau kan dus tot op zekere hoogte los worden gezien van redelijkheid voor het individu. Welk niveau krijgt nu prioriteit?

- 22 -